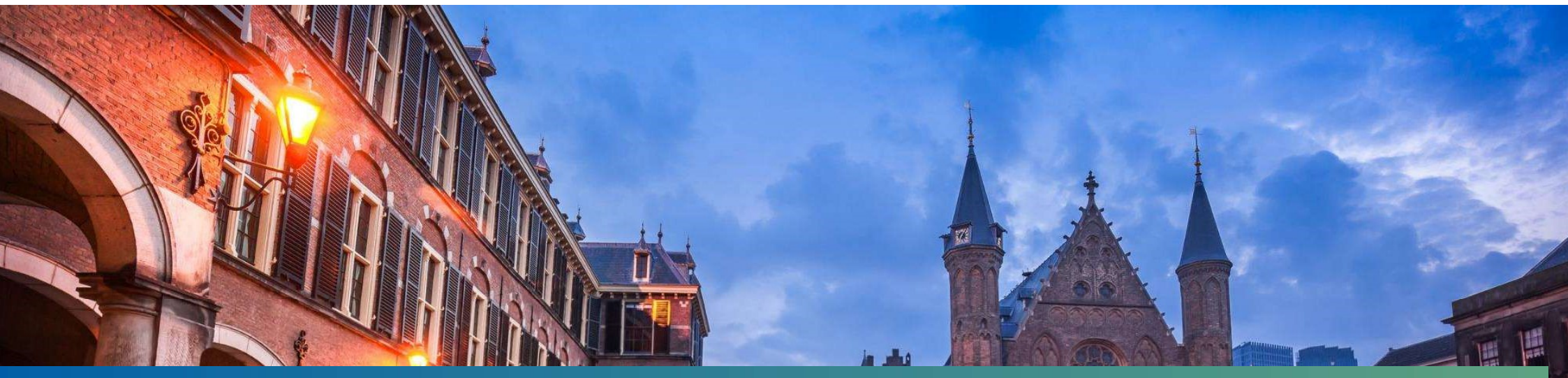

Ondertussen in Den Haag

Tussen Haagse theorie en lokale realiteit

**Over de ontwikkelingen in het sociaal domein vanuit
verschillend perspectief**

Gerber van Nijendaal (plv. secretaris ROB)

Datum 14 juni 2019

Famo voorjaarscongres

ROB
RAAD VOOR HET OPENBAAR BESTUUR

Wat is, wat doet de Raad voor openbaar bestuur (ROB)?

Adviezen, rapporten, signaleringen

- Gemeenten in 3D
- Gemeenten in 3D drie jaar later
- Ondertussen in Den Haag
- Advies over de onderzoeksmethodiek herverdeling sociaal domein
- Beleidsvrijheid
- Advies fundamentele keuzes bij de herziening van de financiële verhoudingen

Eerste waarnemingen!

- **Tekort beschutte werkplekken** (*NRC 24-05-2019*)
- **Burgers winnen vaak van gemeenten in rechtszaken** (*Trouw 18-05-2019*)
- **Tekorten jeugdzorg in Oost-Nederland in jaar tijd bijna verdubbeld naar 75 miljoen euro** (*Stentor 13-06-2019*)
- **Extra bezuinigen en ombuigingen in het sociaal domein in Ede** (*Ede nieuws*)
- **Puinhoop bij beoordelen zorg in Eindhoven, gemeente erkent dat het helemaal mis gaat** (*Eindhovens Dagblad 23-05-2019*)
- **Eenzaamheid Wmo-gebruikers neemt toe, vooral ouderen eenzamer** (*NOS 4-13-2018*)\
- **Langer zelfstandig wonen klinkt rooskleuriger dan het is: We vinden mensen dood achter de deur** (*EenVandaag 29-10- 2018*)
- **Utrechtse politiek geschokt om datalek Jeugdzorg** (*Telegraaf 10-04-2019*)
- **Gemeenten wankelen door tekorten op jeugdzorg** (*BinnenlandsBestuur 20-05-2019*)
- **Ook forse tekorten op de Wmo** (*BinnenlandsBestuur 04-06-2019*)
- **'Veel mensen met schuld worden niet genoeg geholpen'** (*Parool 24-05-2019*)
- **Enzovoort, enzovoort ...**

Ogenschijnlijke ongerijmdheden ...

- De Nederlandse jeugd behoort tot de gelukkigste van de wereld, maar Nederland kent grote problemen in de jeugdzorg
- De klanttevredenheid van burgers die zorg ontvangen van de gemeenten is hoog
- Het Rijk houdt geldt over en de gemeenten moeten bezuinigen
- Gemeenten klagen over tekorten op het sociaal domein maar rekeningen 2018 laten overschotten zien!
- Ondanks grote tekorten bij veel gemeenten maar zes gemeenten onder preventief toezicht in 2019!
- Ruim 1 mld naar de jeugdzorg, gemeenten nog steeds ontevreden

Even opfrissen: waarom vonden het ook al weer zo'n goed idee?

- Nabijheid van de zorg
- Maatwerk mogelijk
- Integrale afwegingen
- Van recht op naar voorziening
- Bevorderen zelfredzaamheid
- Gemeenten konden het goedkoper, efficiënter
- *Eén gezin, één plan, één regisseur*

PS: Voorwaarde: voldoende schaal en beleidsvrijheid

NB: Uiteindelijk ook/vooral een bezuinigingsoperatie!

- Versobering van de zorg

Wat zagen wij in 2015-2016?

- Zorg continuïteit stond voorop, maar ook aandacht financiële houdbaarheid
- Een volledig apolitieke besluitvorming
- Worsteling met de complexe materie, gebrek aan kennis over de nieuwe doelgroepen, over verantwoordelijkheden, over aantallen en over budgetten
- Grote afhankelijkheid van de zorgaanbieders
- Grote betrokkenheid van de gemeenteraad maar ook angst voor incidenten....
- Regionale samenwerkingsverbanden maken lokale afstemming noodzakelijk maar ook lastig
- Grote verwachtingen van preventie en wijkteams...
- Moeizame relatie tussen centrumgemeenten en regiogemeenten... risico van afwenteling
- Potjes denken!

Wat zien wij nu drie jaar later?

- Nog steeds weinig politieke stellingname plaats
- Discussie gaat daver de uitvoering het in control zijn
- Zover er sprake is van keuzes worden die gedomineerd door bezuinigingen
- Gemeente ervaren weinig ruimte om nog lokale keuzes te maken
- Raadsleden karakteriseren zelf 'zorg' als een apolitiek thema.
- Sturing vindt meestal plaats door het vaststellen van amendementen of moties
- Tekorten gedekt uit bezuinigingen, reservepotjes
- Gemeente worstelen met het greep krijgen op de zorg
- Geen zicht op de effectiviteit
- Weinig ruimte voor vernieuwing
- Nog geen sprake van ontschotte budgetten

Raad voor het Openbaar Bestuur

Citaat:

Tweeverdienende ouders met drie opgroeiende kinderen. Liefst vier keer per jaar op vakantie! Ouders die hoge eisen stellen aan de prestaties en het welbevinden van hun kinderen. En als dat onverhoopt niet lukt, dan doen ze een beroep op de gemeente en niet op de gemeenschap.

Ondertussen in Den Haag

- Formeel: respecteren van de beleidsvrijheid van gemeenten
- In de praktijk een onweerstaanbare drang om te sturen: programmasturing
- Stelselverantwoordelijkheid
- In theorie gelijkwaardigheid in praktijk concentratie van macht, kennis en middelen
- Controledrift, monitoring, informatie
- Aandacht voor incidenten
- Drang tot uniformering van de zorg
- Gestage bijstellingen van beleid

Hoe nu verder....?

Citaat

“De oorzaak van de kostenontwikkeling in de lokale zorg is een giftige mix van individualisering, prestatiedruk, medicalisering, vermarkting, overregulering, risicomijding en afhankelijkheidsreproductie”

- Extra budgetten gaan het probleem niet oplossen!
Maar wat dan wel?

Hoe nu verder....? Zo hard gelopen nog zo ver te gaan!

Eerste type interventies (controle en beheersing)

- Het gesprek aangaan met zorgaanbieders
- De positie van zorgaanbieders in de wijkteams aan de orde durven te stellen.
- Bekostig alleen *evidence based* interventies... : Niet baat het niet schaadt het niet!
- Afrekenen af opgeleverde prestaties
- Uniformering van administratieve processen is geboden.
- Regels stellen aan het declaratiegedrag en termijnen
- Beperk zo nodig het aantal aanbieders
- Budgetplafonds instellen per aanbieder

Hoe nu verder....? (2)

Tweede type interventies (beleidsmatige keuzes/vernieuwing innovatie)

- Maak het probleemveld groter
 - Betrek huisartsen, onderwijsinstellingen, zorginstellingen ...
- Kijk ook naar de schuldhulpverlening en armoedebestrijding
- Durf nee te verkopen; er zullen keuzes gemaakt moeten worden!
- Preventie belonen
- Stoppen met aanbod gedreven zorg
- Stop met het potjes denken!

Maar ook Den Haag is aanzet!

- Recentralisatie (specialistische zorg)
- Herschikken zorg tussen Wet langdurige zorg en zorgverzekeringswet en decentrale zorg
- Door decentraliseren van beschermd wonen en maatschappelijke opvang?
- Beperk de sturingsdrift
- Aanpassen van de verdeling
- Herschikken van de financiële verhoudingen

Dank voor uw aandacht!

Raad voor het openbaar bestuur (ROB)

www.raadopenbaarbestuur.nl

